

Лабіринти світосприйняття Філіпа Діка

Філіп Кіндред Дік — один із найвидатніших письменників-фантастів ХХ ст. Автор романів «Чи мріють андроїди про електроовець?», «Людина у високому замку», «Убік», «Три стигмати Палмера Елдріча» та ін. був щиро переконаний: усе, описане ним, є реальністю. Його літературний хист і бурхлива фантазія перепліталися із численними діагнозами, серед яких агорафобія, параноя, наркоманія, роздвоєння особистості, гіперграфія, скронева епілепсія та ін. До того ж нерідко саму біографію письменника називають «найзахопливішим романом Філіпа Діка».

Самотній близнюк

16 грудня 1928 року у м. Чикаго в подружжя Дороті й Едгара Діків раніше строку народилися двійнята — хлопчик і дівчинка. Малюків назвали Філіп і Джейн. Чи то через нещасний випадок, чи через проблеми з вигодуванням, але за шість тижнів Джейн померла. На її надгробній плиті написали імена обох близнюків, залишивши лише порожню дату смерті брата. Це стало постійним нагадуванням для хлопчика і розвинуло у нього комплекс провини. Пізніше Філіп говоритиме, що сестра продовжує жити в ньому, що насправді помер він.

Наступною тяжкою психологічною травмою для нього стало розлучення батьків (1933). Розійшовшись із чоловіком, Дороті переїхала із сином до Вашингтону, а за декілька років вони перебралася до Каліфорнії, де осіли в університетському місті Берклі.

Обділений батьківською увагою, Філіп із самого дитинства вирізнявся яскравою фантазією і сам вигадував казки. Підрісши, він став цікавитися музикою, дуже багато читав і навчився друкувати на машинці — усі ці захоплення залишилися з ним на все життя. У 14 років хлопчина написав продовження до роману «Пригоди Гуллівера» Дж. Свіфта під назвою «Назад до ліліпутів» (який, на жаль, не зберігся) та почав публікувати у місцевих газетах свої перші оповідання. У школі він не встигав, проте опанував німецьку мову і зібрав значну колекцію музичних платівок.

У підлітковому віці у Діка стала проявлятися невпевненість у собі, комплекси через власну зовнішність, замкнутість. Занепокоєна мати вирішила звернутися до фахівця. Так юнак уперше потрапив на прийом до психотерапевта і відтоді почав сам цікавитися психологією. Окрім дитячих травм, у нього було діагностовано цілу низку фобій: він боявся висоти, відкритого простору, громадського транспорту, соромився їсти на людях.

Одного разу під час перегляду в кінотеатрі воєнної хроніки в нього стався настільки сильний напад паніки, що він іще багато років не міг відвідувати кіно. Також психотерапевт зауважив хлопцеві, що в нього можуть бути приховані гомосексуальні нахили.

У віці 16 років Філіп влаштувався продавцем платівок у магазин «Університетська музика», перетворивши своє захоплення на професію. Закінчивши школу, він залишив материнський дім і зняв квартиру зі студентами, під впливом яких активно займався самоосвітою. А згодом Дік вступив на факультет німецької філології до Каліфорнійського університету, хоча вже через семестр залишив навчальний заклад — чи то через розчарування, чи то через свої антивоєнні настрої, чи то через підозру у співпраці з комуністами.

Робота в магазині досить позитивно позначилася на розвиткові в юнака комунікативних здібностей, зокрема з представницями протилежної статі. Саме в «Університетській музиці» він зустрів свою майбутню дружину.

Жінки, діти і коти

Філіп Дік, усупереч прогнозам психіатра, ніколи не мав гомосексуальних уподобань і був одружений п'ять разів. Про його першу дружину Джанет Мерлін фактично нічого невідомо. Їхній шлюб тривав усього декілька місяців — із травня до листопада 1948-го. Молоді люди досить швидко відчували свою несумісність і вирішили не зволікати з розлученням.

Другою дружиною продавця платівок стала студентка-гречанка Клео Апостолідіс. Певний час вони зустрічалися і побралися лише влітку 1950 року. Молоде подружжя зняло старенький будиночок і для боротьби з мишами завело котів — відтоді ці тварини стали незмінними супутниками Філіпа у всіх його шлюбах, переїздах і пошуках себе.

Клео – друга дружина Діка

Філіп, Анна та її трое дітей

Філіп у юні роки

Саме в цей час письменник-початківець отримав свій перший гонорар за фантастичне оповідання «Рууг», звільнився з магазину і став професійним літератором. Кількість його публікацій зростала з геометричною прогресією, попри те, що він писав у різних жанрах, погоджувався на скорочення і підлаштовувався під видавців, жодного визнання у літературних колах так і не досяг.

Згодом подружжя Діків придбало будинок на місі Пойнт-Рейес. Їхньою сусідкою стала молода вдова Анна Рубінстайн, яка після смерті психічно хворого чоловіка самотужки виховувала трьох доньок. Між нею та Філіпом зав'язалися приятні стосунки, які скоро переросли в кохання. Зізнання чоловіка Клео сприйняла стоїчно і, залишивши йому дім, 1958 року виїхала. А 1 квітня 1959 р. Анна офіційно стала місіс Дік.

Третій шлюб письменника розпочався досить щасливо: між подружжям встановилася справжня духовна близькість, разом вони цікавилися філософією та психологією, Анна підтримувала всі творчі починання чоловіка, Філіп займався вихованням її дітей. Проте виникнення побутових суперечностей було неминучим. На початку 1960 р. народилася їхня спільна донька Лора, грошові витрати стали просто непосильними. А вже наступну вагітність Анна вимушена була перервати за допомогою абортів. Щоб якось зводити кінці з кінцями, відкрила майстерню з виготовлення біжутерії. Філіп зняв хатинку шерифа неподалік, де цілими днями писав, опублікувавши за п'ять років шістнадцять творів. Роман «Людина у високому замку», який отримав престижну премію «Х'юго» і став першим проривом для фантаста, мав присвяту: «Анні, моїй дружині, без мовчання якої я би ніколи не написав цю книгу».

З часом у Філіпа почали проявлятися симптоми депресії і параної (манія переслідування). Дружина, яку він вважав розумною і чутливою жінкою, почала здаватися йому озлобленою і невірноваженою особою. Подружжя протягом двох років відвідувало психоаналітика. Дік незмінно нарікав фахівцю, що в Анни спостерігаються симптоми шизофренії (ознаки цієї хвороби були у його тітки Меріон, яка померла у психіатричній лікарні).

Він запевняв, що дружина намагається вбити його, як убила свого попереднього чоловіка. Нервові, істеричні жінки фігурують у багатьох романах фантаста

(наприклад, «В очікуванні минулого», «Людина, яка мала абсолютно однакові зуби» тощо). Згодом Анна все ж була шпиталізована до психіатричної клініки. У Філіпа ж розвинувся комплекс вини за те, що він, сам невротик, звів наклеп на дружину. Після її повернення він намагався стати турботливим чоловіком і навіть вінчався з нею у церкві, однак їхні стосунки це не врятувало. Уже навесні 1964 р. письменник повернувся у Берклі до матері.

Ще певний час його нав'язливою ідеєю була підозра, нібито Анна найняла детектива, щоб знайти на нього компромат, тому Дік носив із собою пістолет. Розлучення оформили лише восени 1965 року. Анна, яка пережила колишнього чоловіка на 35 років, на схилі віку так відгуквалася про нього: «Я не скажу, що він не був хорошою людиною. Просто його приховувала дуже темна тінь».

І вже наступного року Філіп одружився вчетверте. Його обраницею стала донька подруги, 19-річна Ненсі Гаккет. Дівчина нещодавно повернулася з Франції, де лікувалася у психіатричній лікарні через анорексію. Подружжя оселилося в новому будинку, в якому навесні 1967 р. народилася їхня донька Ізоolda Фрея. Конфлікти у родині почалися, коли молода дружина, прагнучи незалежності, знайшла собі роботу і перестала займатися лише дитиною і чоловіком. Ще якийсь період вона намагалася терпіти Діка, який на той час уже відверто зловживав медичними препаратами, але 1970 р. терпець їй увірвався і, забравши дочку, Ненсі залишила чоловіка. Офіційно їхній шлюб було розірвано за два роки.

П'ятою дружиною 45-річного фантаста стала 18-річна Тесса Басбі. Вони побралися у квітні 1973 р., а вже у липні народився їхній син Крістофер. Філіп насправді дуже любив дітей і сподівався, що нарешті зайшов у тиху гавань сімейного щастя. Проте згодом і ці стосунки зійшли нанівець. Дік почав обмежувати дружину в правах — забороняв їй не лише влаштуватися на роботу, а навіть виходити з дому. Врешті-решт Тесса, як і попередня його жінка, виїхала, забравши із собою сина.

У день від'їзду дружини Філіп прийняв справжній коктейль із медичних препаратів, порізав собі вени і ліг у гаражі, увімкнувши мотор автомобіля. Справжнім дивом стало те, що лікарям вдалося його врятувати. Після реанімації пацієнта направили до психіатричного відділення, де він пройшов нетривалий курс лікування.

Філіп Дік на відпочинку

Філіп та Анна, 1958 р.

Дік під час танцю, 1972 р.

Біографи письменника говорять про те, що після останнього розлучення у нього були ще стосунки з іншими жінками, але жодна з них так і не змогла затриматися надовго. Дік переїхав до Каліфорнії та зняв собі квартиру в мексиканському кварталі Санта-Ана. Він знайшов собі нового психотерапевта і продовжив розводити котів, які, на відміну від жінок, завжди добре з ним уживалися.

Skills in Pills

Філіп ніколи не відзначався міцним здоров'ям, хворів на тахікардію й астму, а також мав численні фобії. Тому ще з молодих років він придивався до різноманітних ліків та антидепресантів. Наприкінці 1960 року фантаст уперше потрапив до клініки з діагнозом «зловживання медичними препаратами».

Перебуваючи в четвертому шлюбі, Дік уже був повністю залежний від медикаментів. Він знав, до якого лікаря слід звернутися, щоб одержати той чи інший рецепт. Дослідник його творчості Емануель Каррер пише: «Він робив це для того, щоб надати собі сил, підняти моральний дух, зустрітися віч-на-віч з Іншим; щоб працювати і відпочивати; щоб засинати і прокидатися... Він знав, що за це йому доведеться потім розплачуватися довгими періодами депресії та навіть більш серйозними симптомами: проблемами зі сприйняттям, втратою пам'яті, спробами суїциду — але завдяки різноманітним седативним і транквілізуючим засобам йому щоразу вдавалося виборсатися».

Фантаст роками приймав амфетаміни, які допомагали йому продуктивно писати. Хоча дослідники не виявили жодних змін у манері його письма впродовж життя, але факти говорять самі за себе: протягом 1963–64 рр. вийшло відразу 11 романів Діка. Помилковою є поширена думка, що він творив під дією ЛСД («еталонний» галюциноген). Філіп, і справді, був завжди відкритий для нового досвіду щодо вживання різноманітних препаратів, тому спробував і ЛСД, але всього раз, 1964 року.

Друзям він зізнався, що в нього були жахливі видіння, а повернення до реальності стало надзвичайно болючим. Біографи письменника пов'язують із цим інцидентом його подальшу госпіталізацію і клінічну смерть у лікарні. Однак це не завадило йому за кілька місяців знову потрапити до шпиталю з ознаками передозування героїном.

Після розриву із четвертою дружиною Філіп деякий час холостякував, і його будинок (на Гасієнда-вей, 707) став справжнім притоном для малолітніх наркоманів. Серед його «друзів» непоодинокими були випадки лікування у психіатричних клініках, сам Дік тричі потрапляв до згаданої установи через депресію і панічні атаки.

«Для людини, що зловживала таблетками метедрину і приймала по сорок міліграмів стелазину на день, не враховуючи препарати для усунення побічних наслідків, — іронізує Емануель Каррер, — він почувався досить непогано».

Будучи залученим до незаконного обігу наркотиків, Дік почав страждати на манію переслідування. Він вважав, що його помешкання прослуховується, агенти ФБР невідступно стежать за всіма відвідувачами, а серед самих мешканців може бути «стукач». Наляканий Філіп замовив навіть спеціальний сейф, у якому зберігав рукописи та особисті речі. Крім того, він боявся дилерів, у яких купував наркотики, оскільки вони могли продати йому не ту речовину і в такий спосіб змінити його свідомість. Він остерігався своїх «друзів», бо вони могли щось підсипати в його їжу або вколоти щось під час сну.

17 листопада 1971 р. дім письменника все ж пограбували, забрали стереосистему, зламали сейф і розкидали рукописи. З'ясування подробиць цієї події стало нав'язливою ідеєю Діка на найближчі кілька років, він постійно очікував на нову крадіжку. Та найбільше Філіп остерігався, що через провал у пам'яті або через роздвоєння особистості цей злочин міг вчинити і він сам. Щороку у листопаді в нього незмінно відбувався напад паніки.

Параноя змусила Діка змінити місце проживання. Отримавши запрошення на конференцію фантастів у Ванкувер, він виїхав до Канади. Загалом письменник провів за кордоном п'ять місяців, під час яких у нього розвинулася тяжка форма депресії. Перебуваючи в патологічному стані, він вчинив ще одну спробу самогубства, прийнявши бромід калію, однак сам викликав «швидку» і був вчасно шпиталізований.

Під час виписування з лікарні Філіп пообіцяв повторити спробу суїциду і зізнався у своїй залежності від наркотиків. Огрядного здоров'я, який нічим не нагадував наркомана, не відразу, але все ж погодилися помістити до реабілітаційної клініки «Екс-Келей». До речі, у пам'яті лікарів Дік залишився одним із найжиттєрадісніших

Філіп і Тесса, 1973 р.

Філіп Дік та Рідлі Скотт

Філіп із сином Крістофером

пацієнтів: окрім лікування, він друкував звіти, підшивав газети, набирал листи, що дало змогу йому відчути себе корисним. Хоча параноїдальні думки не покинули фантаста.

Його новою теорією стала ідея про те, що реабілітаційна клініка сама ж виробляє і розповсюджує наркотики, щоб заманювати до себе пацієнтів, тому він весь час нав'язливо розшукував таємну лабораторію. Після курсу реабілітації (який тривав близько місяця), Філіп залишив Канаду і повернувся до Лос-Анджелеса.

Культурний руйнівник реальності

«Моя фантастика присвячена двом головним питанням, — говорив Філіп Дік про свою творчість, — Що є реальність? і Хто така людина?». Він сам усе життя шукав відповіді на ці питання. Однією з найулюбленіших його книг був подарований третьою дружиною китайський трактат «Іцзин» («Книги змін»). Підкинувши декілька разів монетку і склавши відповідну гексаграму, він отримував філософське пророцтво, якому беззаперечно слідував. «Книга змін» допомагала йому як під час прийняття важливих життєвих рішень, так і під час написання художніх творів.

Романи й оповідання Діка, які дослідники відносять то до жанру кіберпанку, то до психоделічної фантастики, відзначаються багатоплановістю, нелінійним, еклектичним сюжетом і фактично завжди — обірваним, відкритим фіналом. При цьому письменника важко назвати хорошим стилістом. Він сам зазначав, що головне у творі — це ідея динаміки.

«Події розгортаються докола ідеї якогось припущення, що існує то в суспільстві, то в істотах, які його населяють. Ця ідея має бути новою, певною інновацією... Новий чинник і опис світу, оснований на його дії — це винахід автора, а не просто опис».

Вже у перших творах Філіпа наявний ключовий момент — пошук реальності. Герої його романів та оповідань, крім того, що живуть у світі майбутнього, але ще виявляється, що цей світ є несправжнім. Фантаст часто поміщає їх у тоталітарне суспільство, яке приховує від своїх громадян правду. Реальність відкривається їм не відразу і не всім. Те, що вони вважали вигадкою чи сном, стає ключем до реального життя. Книга з альтернативної історії виявляється насправді документальною. Розгадування

логічних загадок відкриває спеціально створене психіатрами бутафорське містечко. Вважаючи себе живими, герої раптом усвідомлюють, що померли й існують лише у хворобливій уяві єдиного реального персонажа. Душа померлого священника переселяється до іншої людини. А зіткнувшись з андроїдами, наділеними вищим інтелектом, персонажі Діка постійно сумніваються у власному існуванні тощо.

Якщо вірити біографові письменника Емануелю Карреру, то самого Філіпа ще в молодості почали навідувати подібні думки. І всі його панічні атаки були пов'язані саме з усвідомленням того, що вся довколишня дійсність — лише декорація. Як говорить персонаж одного з перших його романів «Сонячна Лотерея»: «Я хвора людина. І чим більше я розуміюся на цьому житті, тим сильніша хвороба. Я хворий хоча б уже тому, що вважаю хворими всіх, а здоровим визнаю лише себе».

Герої Діка, відкривши таємницю влаштування світу, або марно намагаються пояснити правду, або беруть участь у колективній змові. Одним із засобів маніпуляції свідомістю персонажів часто виступають наркотики. Так, наприклад, роман «Пролийтеся, сльози» оповідає про винайдення нового наркотику, що здатний пригнічувати нервові центри орієнтації в часопросторі. Палмер Елдріч із роману «Три стигмати...» привозить землянам препарат, що полегшує їхні страждання, переносючи їх до вигаданого світу. А в оповіданні «Віра наших батьків» наркотик, навпаки, допомагає побачити реальний світ.

Англійський критик Брайан Олдісс зазначав: «У його романах речі ніколи не бувають такими, якими вони здаються. Там, між життям і смертю, лежать тіньові землі Діка, лабіринти галюцинацій, печери відчуттів, савани тьмяного напівжиття, країни параної, світи-гробниці та найортодоксальніше пекло. На його сторінках трапляються найнеочікуваніші предмети й істоти — стародавні артефакти, люди-опудала і люди-вигнанці, досвідчені повії, дивні звірі, божевільні роботи й ексцентричні, але дружелюбні прибульці».

Творячи в рамках жанру наукової фантастики, Філіп Дік умів порушувати цілу низку філософських питань. Для нього завжди було важливо окреслити, хто з персонажів є негативним, а хто — позитивним. Зло може ховатися в особі маніяка, наркомана, фашиста або андроїда, але воно незмінно позбавлене співпереживання

Дік із домашнім улюбленцем

Діти Філіпа — Лора, Крістофер та Іза

Могила Джейн і Філіпа Діків

і чутливості. Наприклад, у романі «Чи мріють андроїди про електрооцевець?» мисливці мають спеціально розроблений тест на емпатію, який дає їм змогу відрізнити андроїдів від живих людей. Проте в цього тесту є один недолік: він не може розмежувати андроїдів та осіб із шизофренією.

Загалом у творах Філіпа часто присутні персонажі з вадами психіки. Одним із найбільш промовистих щодо згаданого є роман «Клани Альфанського місяця», у якому йдеться про планету, заселену психічно хворими людьми. Письменник, який ще з юності цікавився психологією і психіатрією, дає цікаву класифікацію хворих: мани (маніяки), пари (параноїки), депи (хворі на маніакально-депресивний психоз), од-коми (одержимо-компульсивні), шизи (особи із шизофренією), геби (хворі на гебефренію).

Чи не тому критик Девід Едельштейн зазначає: «Дік захоплений науковим майбутнім переважно як засобом для вивчення власних страхів, бажань і нестабільного світосприйняття. Було б правильніше називати його одним із найвідважніших психологічних дослідників ХХ ст.»

Станіслав Лем, відомий фантаст, вважав Філіпа Діка «єдиним справжнім візіонером американської фантастики». Польський письменник дуже високо цінував творчість свого заокеанського колеги і 1974 р. надіслав йому листа із запрошенням взяти участь у конференції й одержати солідний гонорар. Але американський фантаст, який завжди був схильним до параної, поставився до цього запрошення з підозрою.

Приблизно у цей самий час він одержав також лист від шанувальника з Естонії, а також дві невідомі статті з журналу «Дейлі Ворлд», що теж його дуже сильно насторожило. Занепокоєний своїми підозрами, Філіп навіть наважився звернутися до ФБР, якого так боявся впродовж усього свого життя. Він надіслав до організації чотирнадцять листів, до яких долучив усі докази і підсумував: усе це — частина підступного плану радянського КДБ, який через посередництво поляків намагається заманити його за «залізну завісу», а самого Станіслава Лема як окремої людини насправді не існує. ФБР відповіло лише на перший його лист, запевнивши у підтримці; всі інші листи лишилися без уваги.

Того ж 1974 року в житті Філіпа Діка сталася ще одна, дуже важлива для нього, подія.

Розмовляючи з Богом

Ще під час свого третього шлюбу фантаст прийняв католицизм і став інтенсивно спілкуватися зі священниками. Проте переломний момент трапився 20 лютого 1974 р. Того дня Філіп потерпав від болю внаслідок видалення зуба мудрості і замовив ліки в аптеці з доставкою додому. Дівчина, яка привезла замовлення, мала на шиї золотий кулон у вигляді риби, який Дік прийняв за одкровення. Йому раптом відкрилася «істина», що він насправді живе у 70-х роках н. е., у часи переслідування перших християн. Риба є знаком, за яким таємні послідовники віри впізнавали одне одного — це були він та дівчина з доставки. Світ, який існує довкола, є насправді лише декорацією, що приховує від невтаємничених реалій кривавої Римської імперії I ст. н. е.

Саме з того дня в житті Філіпа Діка відбулися незворотні зміни. «Біоплазменна органоподібна енергія ввійшла в мене чи зросла в мені та стала причиною того, що я змінився. Зсередини мене, будучи частиною мене, вона виглянула назовні та побачила саму себе... Посилене усвідомлення спонукало мене побачити інший всесвіт», — пише він.

Фантаст запевняв, що Бог почав говорити з ним. Проте говорив він не прямо, а опосередковано — через сни, видіння в небі, голоси. Він посилав йому осяяння у вигляді рожевого проміння, показував таємні картини відомих художників, гортав перед ним загадкові книги. Саме завдяки таким провидінням Філіп зміг виявити у свого маленького сина Крістофера опущення грижі, і цей діагноз справді було підтверджено в лікарні.

Дік оповідав, що на певний час у нього вселився християнський проповідник Фома, який відкрив йому очі на безліч важливих речей, але при цьому спілкувався винятково давньогрецькою мовою. Філіп і Фома (ім'я якого, до речі, перекладається з грецької як «близнюк») нібито існували в одному тілі, тому свою дивну поведінку письменник завжди списував на пророка. Після того, як останній залишив його, Дік переоцінив усю свою попередню творчість і почав писати книгу, яку так і не закінчив до кінця життя, — «Екзегезу».

Фантаст запевняв близьких, що його місія полягає у тому, щоб записати слова Бога в сучасному вигляді. Цікаво, що, коли він говорить про вищу сутність, то ніколи

не іменує її Бог — він вживає слово ВАЛІС (Всеохорна активна логічна інтелектуальна система).

«Екзегеза» являє собою майже суцільний потік свідомості, своєрідний щоденник, адресований самому собі. Твір цей має величезний обсяг: при тому, що Філіп знищив ліву частину, залишок становить понад 8 тис. сторінок. Усе це дало підставу одному з біографів фантаста Томасові Дішу говорити про наявність у нього гіперграфії — нав'язливої схильності до написання довгих філософських трактатів із постійними повторами.

Дослідник називає книгу Діка «мемуари божевільця, складені воєдино у стані пограничного просвітлення». Сам автор виступає в ній у двох іпостасях: Філіп Дік — письменник, який усвідомлює, що всі містичні одкровлення є лише літературними образами, та Хорслонер Фет — той, хто безпосередньо одержує всі послання від ВАЛІС за допомогою орбітального супутника. Ім'я останнього (в деяких перекладах — Конелюб Товстун) є ні чим іншим, як грою слів: Хорслонер = Той, хто любить коней = Філіп грецькою, а Фет = Товстий = Дік німецькою. Зіткнення письменника зі своїм альгер-его прослідковується також у його романах «Валіс» та «Вільне радіо Альбемута», які автор написав у період створення «Екзегези».

Нові ідеї настільки захопили Філіпа, що перетворили його на палкого оратора. Так, він наполегливо читав свої нотатки дружині Тессі, вимагаючи від неї визнання власної точки зору. А коли жінка залишила його, почав давати відкриті інтерв'ю. Знайомий письменника Хемптон Френчер пригадує: «Про двосторонню бесіду не могло бути й мови: в кімнаті просто не було місця для іншого «я». Він оповідав про різні речі, і я не міг зрозуміти, вірить він сам у них чи ні. Деякі з його теорій, якщо він і справді в них вірив (а я думаю, що мав), говорили про те, що у нього якщо не клінічний, то точно легкий напад параної. Потенційний клієнт ФБР. І він був схожий на драматичного актора мімікою і жестами; він грав — як кажуть у театрі — «на грані»».

Я живий, це ви всі померли

Наприкінці життя Філіп Дік однак отримав визнання і фінансову стабільність. Його книги перекладали іншими мовами, автор одержував гонорари за їхнє перевидання і продаж прав на екранізацію. Проте письменник-дивак продовжував жити самотником у своїй квартирці з котятами, працював над «Екзегезою», дуже рідко виходив на двір.

Він мріяв написати продовження «Людини у високому замку» і все ж створив ще декілька романів, останнім з яких став «Переселення душі Тімоті Арчера». Незважаючи на розлучення, Філіп підтримував стосунки з останньою дружиною Тессою і брав участь у вихованні сина Крістофера (за деякими даними, навіть придбав для них будинок).

Коли Дік відвідав конференцію фантастів у Метці, його виступ викликав збентеження у присутніх. Письменник із трибуни проголосив: «Ні «Людина у високому замку», ні «Убік», ні «Пролийтеся, сльози» — це не плід моєї фантазії, як я вважав раніше. Або, якщо хочете, вони є ним тільки тут, у світі, у якому ми перебуваємо, і який завдяки Господу змінив той, звідки я прийшов». Не отримавши

підтримки серед своїх читачів і критиків, він повернувся розчарований додому.

1978 року померла Дікова мати. Ще 1954 р. вона знову вийшла заміж — за вдівця своєї хворої на шизофренію сестри. Дороті виростила своїх племінників-близнят, які, на відміну від її власних Філіпа і Джейн, залишились обоє живими.

17 лютого 1982 року Дік ще приймав у себе журналіста, а вже наступного дня занепокоєні сусіди знайшли його на підлозі квартири непритомним. Біографи висувують припущення, що він знову повернувся до вживання амфетамінів — передозування препаратом на тлі прийнятої гарячої ванни призвело до апоплексичного удару. Його ушпиталили, в лікарні він прийняв соборування, після чого впав у кому. 2 березня того ж року фантаст помер. Філіпа поховали в одній могилі з його сестрою-близнючкою — на плиті, встановленій ще 1929 р., просто дописали дату смерті.

Один із перших біографів письменника Лоуренс Сьютин висував свою гіпотезу щодо діагнозу Діка. На його думку, фантаст усе життя страждав від епілепсії скроневої частки. Симптомами цієї хвороби є аудіовізуальні галюцинації, ілюзії зміни довколишнього простору, деперсоналізація та дереалізація, які й сформували його особливе світовідчуття.

Філіп Дік не дожив кілька місяців до виходу фільму Рідлі Скотта «Той, що біжить по лезу бритви» (вільна екранізація твору «Чи мріють андроїди про електроовець?»). Усі права на творчий спадок фантаста перейшли до його учня та послідовника Пола Вільямса. Це саме він заснував «Товариство Філіпа К. Діка», яке впродовж багатьох років випускало бюлетені, присвячені його доробку. А Томас Діш започаткував 1983 року премію імені письменника, яку щорічно присуджують за кращий фантастичний роман, обов'язково виданий у м'якій обкладинці — саме в такому вигляді публікувалися твори Філіпа.

Минуло вже понад 25 років зі смерті «культового руйнівника реальності», але інтерес до його творів досі не вщухає. Крім армії відданих читачів, вони приваблюють також режисерів, котрі не припиняють екранізувати романи й оповідання Діка. Ось лише останні з них: фільми за однойменними творами: «Особлива думка» (2002), «Затьмарення» (2006), «Вільне радіо Абельмута» (2010), фільм «Ті, що змінюють реальність» (за мотивами оповідання «Команда коригування», 2011); серіали: «Людина у високому замку» (2015) та «Електричні сни Філіпа Діка» (2017) за мотивами низки творів.

Нині, у добу інформаційної технології, романи Філіпа Діка, як не дивно, не здаються примітивними чи смішними. Як і в 60-ті роки, вони змушують читача задуматися над місцем людини у сучасному світі й у майбутньому. І мабуть, кожен із них хоч раз боязко озирався довкола у пошуках доказів реальності довкілля і хоч раз сумнівався у справжності власного існування. Де не факт, що всі ми дійсно існуємо лише у свідомості Філіпа Діка? Може, то він сам звертається до нас устами Глена Рансайтера з роману «Убік»: «Я живий, це ви всі померли».

Підготувала *Олена Тищенко*

ГОЛОВНІ ПОДІЇ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

X ЮВІЛЕЙНИЙ МІЖНАРОДНИЙ МЕДИЧНИЙ ФОРУМ

ІННОВАЦІЇ В МЕДИЦИНІ – ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ

VIII МІЖНАРОДНИЙ МЕДИЧНИЙ КОНГРЕС

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ДОСЯГНЕНЬ МЕДИЧНОЇ НАУКИ У ПРАКТИКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

IV МІЖНАРОДНИЙ ФОРУМ МЕНЕДЖМЕНТ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

За підтримки:

Президента України

Кабінету Міністрів України

Офіційна підтримка:

Міністерства охорони здоров'я України

Київської міської державної адміністрації

Генеральний партнер:

Canon

Під патронатом:

Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я

Національна академія медичних наук України

НМАПО імені П. Л. Шупика

Компанія LMT

Організатори:

Офіційний партнер:

17–19 квітня 2019 року

КРАЇН << 35 65 >> НАУКОВИХ ЗАХОДІВ

ЕКСПОНЕНТІВ << 400 800 >> ДОПОВІДАЧІВ

ВІДВІДУВАЧІВ << 15000 100 >> ЛІКАРСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

УВАГА! НОВЕ МІСЦЕ
ПРОВЕДЕННЯ ФОРУМУ

Міжнародний Виставковий Центр
м. Київ, Броварський пр-т, 15
станція метро «Лівобережна»

MEDICAEXPO Міжнародна виставка охорони здоров'я

PHARMAEXPO Міжнародна фармацевтична виставка

- ✓ **Весь спектр обладнання, техніки, інструментарію для медицини, новинки фармацевтичних препаратів від світових та вітчизняних виробників**
- ✓ **Науково-практичні заходи**
- ✓ **Школи та майстер-класи на діючому обладнанні**

З питань участі у виставках:

+380 (44) 206-10-16

@ med@lmt.kiev.ua

З питань участі у Конгресі:

+380 (44) 206-10-99

@ marketing@medforum.in.ua

WWW.MEDFORUM.IN.UA

WWW.HCM.IN.UA